

CULTURA

Fundația Culturală Augustin Buzura

www.revistacultura.ro

SERIA A IV-A

nr. 11/2018 (593)

editor:
Fundația Culturală
Augustin Buzura
www.augustinbuzura.org

revistă finanțată
cu sprijinul
Ministerului Culturii și
Identității Naționale

teme în dezbatere

Ideii **Creativitatea** versus bani

TEME ÎN DEZBATERE

ANDREEA GRECU & OANA BRÂNDA
Creativitate și har.
Idei versus bani / 3

CULTURĂ & SOCIETATE

fabricile de cultură / Muzeul
Memoriei / 6

CRONICA DE CARTE

MARIA CHIOREAN
Marginalii, specia fără filtru / 8

CRONICA DE TEATRU

CRISTINA RUSIECKI
Teatrul și problemele de gen / 10

CONTRIBUȚII

LIANA DOBRICĂ
Zapping. Focus: European Film
Academy / 14

WWW.ARTBYMAXB.COM

Căutarea de sens prin artă / 16

VIRGIL MIHAI

Echinox. 50 de ani din 100 / 18

NICU ILIE

Semicentinar „România literară” / 22

RADU MUNTEAN

Europa la răscruce de vânturi / 24

AUGUSTIN BUZURA

Augustin Buzura în „Tribuna” / 28

ILUSTRAȚIA DE NUMĂR:

Fotografii de Andreea Drăgan & Bianca Stănică
Coperta: Graffiti, București (foto: C.C.)

www.revistacultura.ro

Publicație editată de
Fundatia Culturală
Augustin Buzura

Președinte:
ANAMARIA MAIOR-BUZURA

Coordonator editorial:
ANA-MARIA VULPESCU

Art Design:
NICU ILIE

Machetare:
VIZUAL GRAFICANTE PUNCT RO

Manager de proiect:
CARMEN CORBU

Adresa:
STRADA ION CREANGĂ, NR. 15-17,
SECTOR 5, BUCUREȘTI

E-mail:
cultura.fcab@gmail.com

ISSN 2285 - 5629
ISSN-L 1584 - 2894

Această ediție utilizează fotografiile
realizate de echipa de redacție sau obținute prin
bunavoința colaboratorilor.
Ocazional, sunt folosite imagini preluate sub licență
Creative Commons, cu indicarea sursei.

Revista CULTURA
promovează diversitatea de opinii,
iar responsabilitatea afirmațiilor făcute
în cuprinsul ei aparține autorilor articolelor.

Creativitate și har **Idei versus bani**

ANDREEA GRECU
ȘI OANA BRÂNDĂ

La răscrucea secolului XX, două grupuri se poziționează pro și contra abordării Industriilor culturale și creative ca viitorul pas în direcția inevitabilă pe care o adoptă lumea artistică. Unii cred că arta este izvorul unei stări de beatitudine, iar aspectele financiare sunt triviale, bagatele logice: de unde cumpăr pânzele și cu ce bani? Alții cred că viitorul aparține celor îndrăzneți, și anume celor obișnuiți cu limbajul super-specializat al fondurilor obținute prin aplicarea principiului SMART și a graficului de finanțare.

De ce reacția dificil de stăpânit, la auzul cuvintelor relevant, fezabil, eficace? Mai întâi de toate, a fi eficient într-o sărăcie evidentă de mijloace este ca și cum i-ai cere actorului să fie Hamlet, dar nu îi oferi nimic pentru frumoasa scenă a cimitirului. A fi relevant într-o campanie de salvare a patrimoniului într-o țară cu edificii în pericol de prăbușire este o satiră, cel mult, nicidecum o definiție coerentă. Dar cum să fim, totuși, coerenți? Creativi sunt mulți în fiecare zi a muncii în zona artei, altfel nu s-ar explica succesele obținute în ciuda tuturor obstacolelor. Iar "harul", cuvânt adeseori întâlnit în expresii de tipul "atins de inspirație", "plin de har" este, în cele din urmă, epitet. Substantiv ar fi acțiunea de a salvagarda, de a întreprinde efectiv pași concreți.

Valori culturale. Între organizații, artiști, public

In efortul de identificare a valorilor culturale au existat diverse abordări. Una dintre ele este cea istorică. Cronologic, de-a lungul diverselor secole, valorile culturale sunt subiective, și această analiză istorică nu este unică, apar nenumărate variante care se desprind din ea. Două demonstrații sau puncte de vedere atrag atenția: unul consideră că artistul este limitat în timp de situația politică, de evenimentele din comunitatea în care activează, celălalt, dimpotrivă, consideră că artistul este cel care dă tendința sau dă direcția de dezvoltare în comunitate și influențează viața politică, deciziile comunității, se implică în acest proces de transformare, de evoluție a societății. Realist sau pesimist, artistul este captiv în societate și în epoca în care trăiește? Artistul este factorul de schimbare sau fermentul care contribuie la creșterea pâinii, cel care schimbă în totalitate evoluția societății?

La ce sau cui servește arta, cine are nevoie de artiști, care este rolul lor în societate? Este minunat să punem astăzi întrebarea la colțul dintre Calea Victoriei cu Bulevardul Regina Elisabeta. Ni se va spune „Ați înnebunit! Este criză, dumneavoastră ne întrebați de artă și cine are nevoie de ea?”

Tocmai! De ce discutăm despre valori culturale? Pentru că ele nasc răspunsuri dintre cele mai variate. Aici intervine istoria recentă. În anii `90-2000 veneau la București – și vin și acum – numeroase spectacole de artă contemporană, care au un grad mai mare de dificultate, binele învinge sau nu. Anumite produse culturale au nevoie de mijlocire din partea autorului, regizorului sau

O sală a Teatrului Odeon se afla în Giulești, lângă stadionul de fotbal. În anii `90, pe vremea când Alexandru Dabija era director, programa pentru a atrage public. Prima variantă: entertainment, distracție, formă de petrecere a timpului liber, a montat exclusiv Caragiale, clasici, lucruri care se puteau vinde sau cel puțin și-a imaginat că se vor putea vinde. Inutil. Disperare de cauză: s-au proiectat filme cu Bruce Lee și din aceeași categorie, bătăi, kung fu. Nici așa nu s-au bucurat de succes. Sala a fost închiriată Studiourilor Media Pro și în clipa de față este sediu pentru Opera Comică pentru Copii, un alt tip de activitate, părintele interesat își aduce copiii la evenimente. Mediul, contextul și tipul de programare artistică ce se putea face: popularizare, vulgarizare a artei spectacolului? Ateliere pentru copii? Public foarte tânăr, de la trei ani, construit. Peste zece ani se va putea monta și Tennessee Williams

dansatorului, muzicologului, compozitorului sau instrumentistului. Este necesară o punere în temă. Așa cum la fiecare dicționar pe care îl consultați există o listă de abrevieri sau cuvinte cheie.

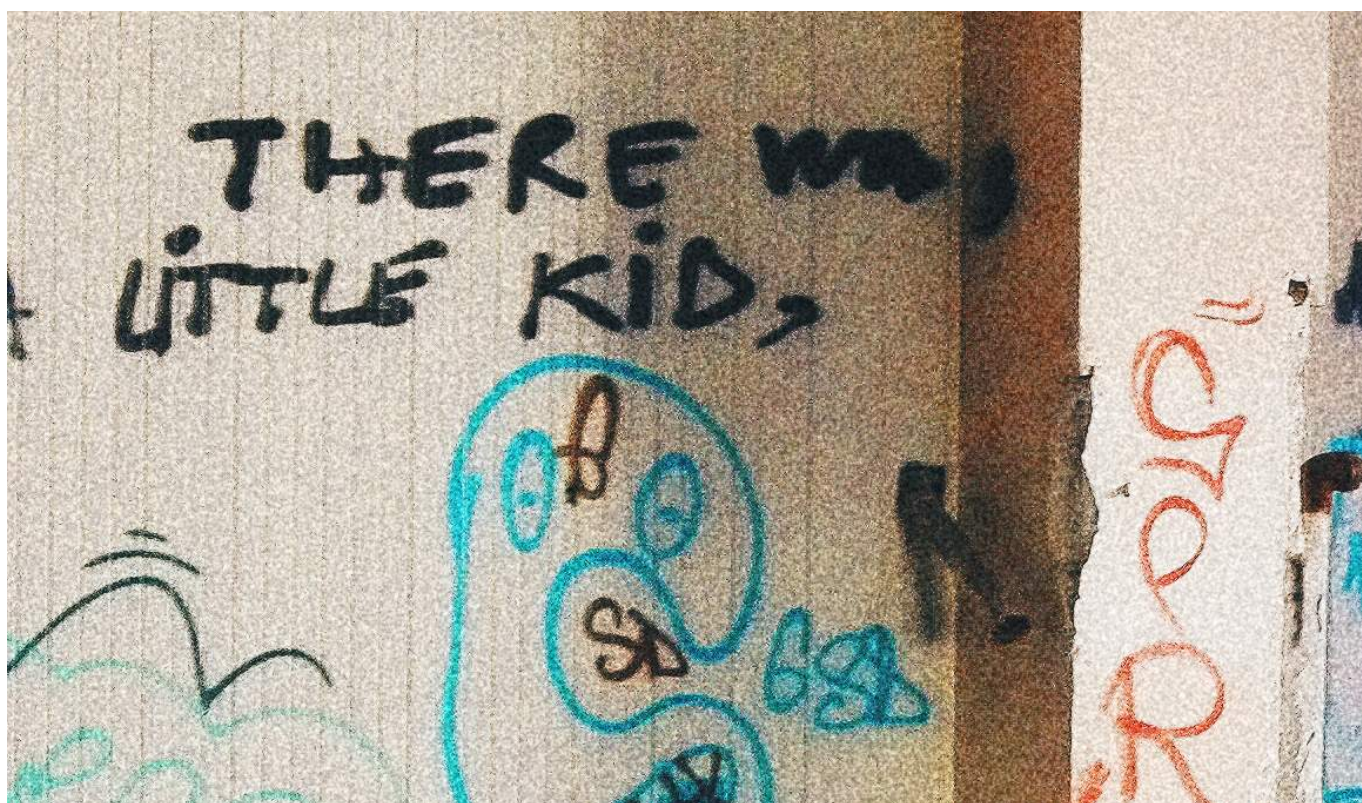
În cazul unui spectacol care depășește tradiționalul sau depășește ceea ce cunoaștem noi din bagajul de cunoștințe preliminar pe care îl are orice spectator, s-a și trecut la fapte, discuțiile organizate după spectacole sau prezentări după vernisaj cu artiștii, curatorul și alte persoane implicate în organizarea respectivului eveniment au devenit monedă curentă. De ce? Este firesc. Într-o lume în care există „n” stiluri, nu vom întâlni un produs cultural identic cu altul, opțiunile artistice creează necesitatea unui dialog între public și creator sau între organizator și creator.

Analiza PEST, în care politicul, economicul, socialul și tehnicul își au contribuțiile lor, este utilă și în cazul discuției despre valori culturale, când este vorba despre context. „Arta de dragul artei” este o utopie. Discurs cât se poate de romantic. E Artă, e cu „A” mare, e importantă. De ce folosim această analiză istorică sau la ce ne servește? Complexitatea activității culturale necesită o serie întregă de analize și de instrumente. Analiza istorică ne permite mai degrabă să adresăm întrebări și nu găsim neapărat răspunsuri.

Ce misiune are organizația? Misiunile sunt opțiuni pe baza valorilor culturale. Idealist, facem artă de dragul artei în cadrul organizației în care lucrăm, este opțiunea noastră. Există literatură de specialitate care arată că alții înaintea noastră au făcut-o. Putem explica apariția unui produs cultural, indiferent de natura lui, din perspectivă istorică? Este rezultatul unei moșteniri? Artiștii care îi critică pe înaintași, care formulează o nouă creație culturală cu scopul de a-i contracara, au o reacție la moștenirea culturală, justificarea istorică: alt tip de creație negat acum, în totalitate sau parțial.

Din aceste opțiuni va rezulta o matrice a tipului de colaborare pe care o organizație o dezvoltă cu artiștii. Vor exista organizații, cum este, de exemplu, teatrul Act al lui Marcel Iureș, care, din momentul creării sale de către Marcel Iureș, Mihai Măniuțiu și Alexandru Dabija, a precizat: misiunea noii organizații, și anume promovarea marilor talente ale teatrului românesc. Deci ce promovează teatrul Act, sau ce promova în momentul `99, când a avut o stagiune completă? Marile valori, deci artiști consacrați. Tot la fel de bine cum alt teatru poate declara, și dezvoltă un anumit tip de relație cu artiștii, că alege să susțină artiști tineri.

Alegem o misiune pe baza unui set de valori, un set de norme pe care le recunoaștem ca fiind normele care ne caracterizează ca organizație. O echipă de profesioniști organizează, pune la punct întregul instrumental de care este nevoie, echipa de creatori formată din actori, din dansatori, din muzicieni, din artiști plastici etcetera, din scriitori, în funcție de domeniu, ajută la atingerea misiunii organizației numai în măsura în care poziționez corect structura față de grupul de artiști. ■

[6] cultură & societate

fabricile de cultură

Văd probleme, imaginează soluții, elaborează proiecte, caută finanțări, construiesc echipe, gestionează bugete. Când toate s-au terminat cu bine, încep munca. Ei sunt independenții.

București **GALERIA TOT**
18.10.-25.10.

Constanța **CMEPT**
Jean Constantin
28.10-4.11

Iași **HALA FIX**
8.11.-15.11

în 2019
Ploiești și Suceava

*Grup de țărani în anii primului Război Mondial, Moldova
Sursa: Proiectul Photo-Historia, Colecția privată Sorin Nica*

<https://www.muzeulmemoriei.ro>

Muzeul Memoriei

Un proiect desfășurat de Asociația Punctart

Muzeul Memoriei este o inițiativă civică și morală de recuperare a istoriilor mici, personale, cele care construiesc marea narațiune istorică. Inițiatorii privesc proiectul ca pe un demers educațional și cultural de regenerare a relației individului cu istoria națiunii sale. Întregul program de colectare, interpretare și digitalizare a puzzle-ului de contribuții este coordonat de o echipă de istorici, antropologi, specialiști în imagine, sunet și comunicare. Pentru că în 2018 se împlinesc 100 de ani de la Marea Unire și de la finalul Primului Război Mondial, realizatorii proiectului apelează la toți cei care au povești auzite de la bunici, amintiri transmise din generație în generație, fotografii de epocă. Demersul, „o arheologie de apartament, mansardă și beci” – cum îl numesc autorii – este continuat prin gestionarea contribuțiilor în cheia tehnologiei moderne, ca tip de limbaj adecvat întâlnirii cu publicul.

Context:

„Ce din trecutul tău te face cine ești? Ce anume din trecuturile noastre ne face cine suntem? Ce din trecutul nostru mai trăiește încă? Amintirea celor fără nume, fără decorații, fără monumente este astăzi memoria noastră: găsim-o, ne expunem la un trecut îndepărtat, dar totuși familiar. Amprenta lor afectivă trăiește astăzi în noi, construindu-ne universul: reminescentele bucuriilor, înfrângerilor, necunoscutelor, curajului, lașității își găsesc ecoul în noi, printr-o punte emoțională între generații. Prin expoziție, articulăm vizual, sonor, animat, tridimensional, repovestim tot ce generațiile trecute ne-au spus sau au încercat să ne spună: uneori prin viu-grai, alteori prin gesturi sau tăceri apăsătoare. Ne reimaginăm și umplem golurile lăsate de ei, voit sau nevoit, printr-un ansamblu imersiv, construit pe instalații multimedia care funcționează ca stimuli cognitivi și afectivi. (www.muzeulmemoriei.ro)

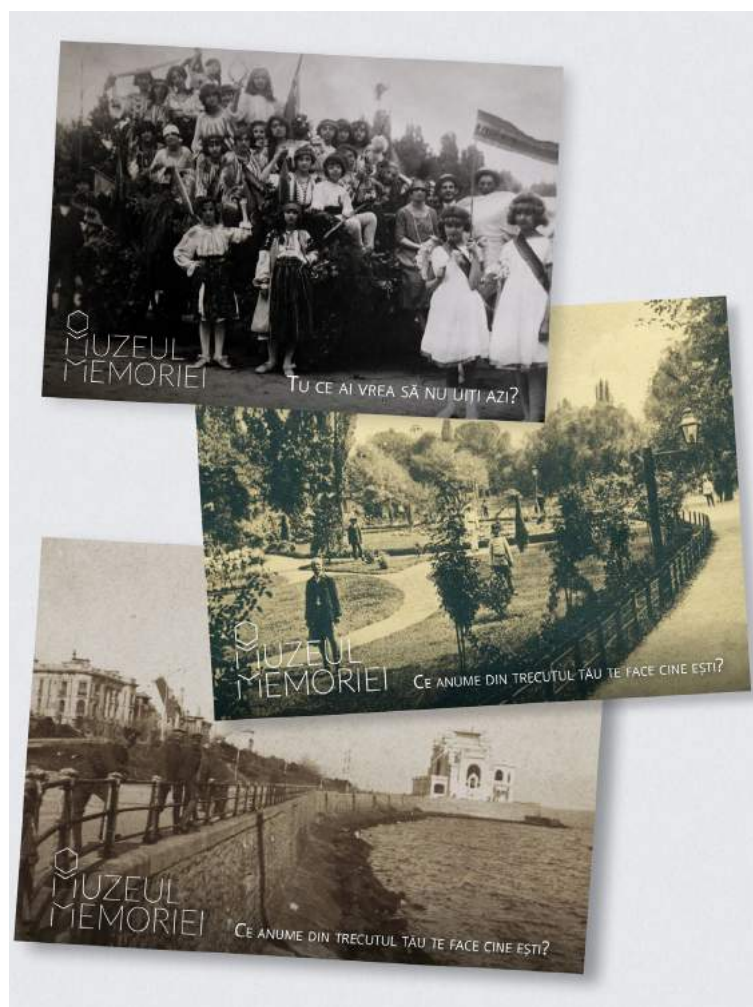
Propunere

„În anul Centenarului, am construit o expoziție multimedia care își propune să ne apropie de istoria trăită de cei de la începutul secolului prin fotografii, jurnale, amintiri, instalații sonore și realitate virtuală.

Expoziția are arhitectura unui drum-poveste, cu instalații care devin piese ale memoriei colective. Descoperind-o, începem să explorăm un trecut îndepărtat, apropiindu-l astfel de noi pentru a-l duce mai departe. Vei descoperi povești alternative la istoria instituționalizată, compuse din fragmente de vieți ale unor persoane fără decorații sau medalii, care ar fi putut face parte dintre apropiații oricărui dintre noi.

Muzeul Memoriei este un loc al amintirilor în care trecutul se unește cu prezentul pentru a căuta în istoria fiecăruia perspective noi, uitate sau ignorate. Muzeul Memoriei este o inițiativă Punctart care vrea să ridice o întrebare: suntem noi memoria care se naște din cursul și pe parcursul istoriei gândite și trăite?” (www.muzeulmemoriei.ro)

Muzeul Memoriei - Expo este finanțat prin programul În stare de bine, susținut de Kaufland Romania, implementat de FDSC (www.instaredebine.ro) și co-finanțat de AFCN.

Marginalii, specia fără filtru

MARIA CHIOREAN

După debutul cu proza scurtă din „Iocan” și „Tot spațiul dintre gândurile mele” (2017), Bogdan Răileanu revine cu *Dinții ascuțiți ai binelui*, roman care păstrează calitatea stilistică a textelor precedente, îndreptându-se însă spre arii tematice și categorii sociale explorate insuficient sau abia anunțate în volumul anterior. Dacă primele povestiri vizau preponderent lumea corporatiștilor occidentalizați, disecând anxietățile unei pături de mijloc care făcuse prea puțin obiectul ficțiunii românești, acest proiect narativ considerabil mai amplu se concentrează asupra marginalilor: un cămătar bucureștean și clanul lui, infractorii, prostituatele, traficanții din subordinea sa, dar și călugării nonconformiști din vârful unui deal prahovean. De fapt, finalitatea epică a romanului va fi tocmai intersecția celor două enclave – mafioții autohtoni și misticii persecutați de propria instituție-mamă.

Proiectarea unor medii periferice și în mare parte autosuficiente poate aluneca pe nesimțite în caricatură, exploatând un depozit finit de stereotipuri. Reușita lui Răileanu constă în evitarea unei astfel de soluții facile: deși personajele lui sunt modelate în concordanță cu istoria personală, iar limbajul, orizontul de referință și anturajul lor respectă apartenența la grupul minoritar, afișarea acestei fundații identitare nu întinde excesiv coarda specificului de clasă. Dimpotrivă, primează autenticitatea construcției și a dialogului: Răileanu îmbină introspecția bine dozată, replicile colorate dialectal, momentele de cruzime și cele de

intimitate. Astfel, protagonistul romanului, Maldini cămătarul, parcurge afaceri de cartier, răzbunări, un diagnostic de cancer și o criză mistică urmată de o scurtă carieră de clarvăzător, fără ca portretul excentric sau turnura suprarealistă a narațiunii să îi ia din credibilitate. Urmărindu-l atât în luarea unor decizii banale, cât și în rememorarea unor scene din copilărie sau în dilemele metafizice formulate ca torent de întrebări retorice, romanul devine o punte de familiarizare cu amestecul său de brutalitate și fragilitate emoțională.

Sunt elocvente în acest sens cele câteva scene pe care coperta a patra a cărții le recomandă ca fiind în linia esteticii lui Tarantino. E vorba despre secvențe precum arestarea lui Maldini, sechestrarea unui complice căzut în dizgrație sau atacul serviciilor secrete asupra mănăstirii devenite refugiu pentru paria urbană. Strategia lui Răileanu se bazează, aici, atât pe insinuarea literalmente olfactivă a tensiunii (cămătarul „avea senzația că ceva pute” de fiecare dată când protejații săi erau în pericol), cât și pe introducerea ex abrupto a violenței: Între timp mugurii socului din curtea vecinului crescuseră încă o jumătate de milimetru în aerul plăcut al primăverii. „O jumătate de lună sclipea în tabla mașinilor de intervenție ale DIICOT”. Descrierea unor cadre aproape somnolente, în care elementul subversiv, generator de panică pare a fi doar parte din panoramă amintește, într-adevăr, de tehnica cinematografică. Paralela cu filmele lui Tarantino merită însă amintită mai ales datorită umorului expus de Maldini în mijlocul unor situații absurde: *I-a* căzut un ghiveci de flori în cap. N-a avut noroc în viață, spuse serios (despre cel pe care tocmai îl atacase cu o plantă decorativă și pe care i-l prezenta acum unui preot). Astfel, subminarea constantă a durității prin ingeniozitatea replicilor derivă din simpatia pentru potențialul ludic al personajelor, indiferent de (a)moralitatea lor – simpatie reclamată de Maldini cămătarul, dar și de

Bogdan Răileanu,
*Dinții ascuțiți ai
binelui*, Humanitas,
2018

” Răileanu îmbină introspecția bine dozată, replicile colorate dialectal, momentele de cruzime și cele de intimitate. ”

un grup de criminali ca cei din „Reservoir Dogs”. Grotescul unei lumi în care membrele tăiate sunt aduse ofrandă patronului, iar mafioții se târguesc cu biserica pentru mântuirea sufletelor este, deci, neutralizat de individul profund uman aflat în centrul conflictelor. Fiindcă aceeași tandrețe improbabilă pe care Florina Ilis i-o imprimă Angelicăi din Ferentari pentru nepotul ei lăsat pradă tuturor abuzurilor în „Cruciada copiilor” funcționează și în „Dinții ascuțiți ai binelui” drept garanție a perspectivei nuanțate.

De altfel, ambivalența pare să fie codul etic al ficțiunii lui Răileanu: mafiotul este în același timp stoic în fața morții, preocupat de judecata de apoi și interesat de răspândirea altruismului; la polul opus, reforma unei mănăstiri de reclusiune prin încorporarea în comunitate a unor voluntari păcătoși și prin practicarea viciilor de vindecat ar putea produce un peisaj sordid sau, în cel mai bun caz, unul comic. Woodstockul mănăstiresc de pe vârful Nebunu Mare este însă motivat teologic, fiindcă starețul propune comuniunea cu cei care cer ajutorul spiritual al călugărilor. Corupția, interesele financiare și egoismul rămân apanajul Bisericii urbane și culte, al înalților prelați, portretizați ca șefi de corporație. Polarizarea este, poate, ușor tezistă: marginalii animați de noblețe versus instituția osificată în jurul propriului prestigiu. Însă în spatele imaginii excesive a unui schit devenit loc de terapie și miracole neoficiale se găsesc probleme morale legitime și o recunoaștere non-ideologică a suferinței umane concrete.

În final, ceea ce leagă lumile periferice reunite în roman nu este doar desincronizarea față de normele sociale, ci și tendința manifestă de a atribui semnificație oricărei coincidențe: atât cămătarul, cât și unii călugări predispuși la un misticism naiv sunt racordați la pânza freatică a posibilelor semne și corespondențe ascunse, mișcându-se în zona unui realism magic autohton. De altfel, mănăstirea Scărarului se întemeiază pe toate coordonatele tipice ale unui spațiu sacru: un mit fondator, un cioban devenit primul pustnic al schitului, un animal totemic (câinele sfânt cu salivă vindecătoare). Filonul magic se inserează însă subtil în narațiunea ce tinde, altfel, spre naturalism, alternând fantasticul (Maldini prevăzând viitorul, vindecarea de cancer, experiențele onirice colective) cu îndoiala (saliva nu acționează asupra celor alergici la câini).

O astfel de dinamică mereu convingătoare a personajelor nu ar fi posibilă în lipsa stilului perfect calibrat. Jonglând cu tehnici diverse (monologuri interioare puternic individualizate, replici de dialog libere de artificialitate și mai ales inserții descriptive remarcabile), Răileanu pare să opereze cu o limbă nouă, curată, în același timp explicită și plastică. Frazele descriptive sunt observații punctuale despre întuneric, lumină, mirosuri care „alunecă în fâșii călduțe pe străzi”, senzații corporale, reacții organice la emoție sau neliniște. Chiar studiat în decupaje milimetrice, stilul rămâne impecabil, fără derapaje clișeice sau supralicitări metaforizante. Astfel, privirea lucidă (străină de convenții și rigiditate) a lui Maldini cămătarul se suprapune vocii străine de tipare restrictive din proza lui Răileanu. ■

„Near Gone”

Festivalul Euroregional de Teatru Timișoara „Teszt”

Teatrul și problemele de gen

CRISTINA RUSIECKI

Nimic surprinzător în faptul că spectacolele din Festivalul Euroregional de Teatru Timișoara „Teszt”, organizat de Teatrul Maghiar de Stat din Timișoara, fenomen cultural centrat pe performanțe și pe mijloace mai puțin bătătorite, au abordat problemele de gen. Cu atât mai bine că pledoaria s-a situat într-o direcție pozitivă, incriminarea sexismului și a perspectivei macho asupra relației dintre cele două genuri, dreptul femeii de a înceta să fie doar un obiect drăguț, bun de etalat și de vândut sau dreptul comunității gay de a se exprima artistic și civic arătându-și valorile lumii întregi. Spectacolele din cele câteva zile văzute puteau foarte bine să figureze într-un

festival de gender theatre, absolut bine-venit în România, unde nivelul de educație al publicului larg în ceea ce privește temele respective lasă mult loc pentru îmbunătățiri. Diferite de la spectacol la spectacol, nivelul estetic, ca și limbajul teatral s-au dovedit mai sărace sau mai bogate, însă umbrela care a cuprins întreaga problematică, în plan general, s-a remarcat prin consistență. Dacă spectacolele au avut un numitor comun, acesta a constat în gradul înalt de directete pe care l-au cultivat performerii.

Accesibilitate sută la sută, adresare actori-public face-to-face, neintermediată de categorii clasice ca personaje, ficțiune, povești, plus acumulare de scene scurte fără legătură, în afară de cea a temei majore sub care se grupează, au fost trăsăturile producției

„Macho Men”

sârbești „Macho Men”, Teatrul Reflektor / Teatrul Bitef, conceput Milena Bogavac și Vojislav Arsić. „Un documentar teatral despre masculinitate, aici și acum”, cum și-au intitulat creatorii performance-ul, Macho Men a fost creat special pentru elevi cu scopul nobil de a-i educa, schimbându-le perspectiva sexistă. A se reține faptul lăudabil că cei opt băieți ieșiți din cutii de carton pe care stă scris anul nașterii fiecăruia (între 1990 și 1994) joacă cu succes spectacolul deja de șase ani. „Ce înseamnă să fii azi bărbat adevărat în Serbia” este întrebarea de la care pornește demersul lor pentru

ca setul de clișee macho să înceapă să curgă: „Să-ți ții țigara în colțul gurii și să bei”, să cultivi ura și violența față de minorități, după cum o arată îndemnul strigat în cor „Omoară un țigan! Omoară un poponar!” și tot restul. Un întreg compendiu de enunțuri potrivite bărbatului adevărat, „deștept, care are soluții, e logic și rotund” și căruia nu-i lipsesc nici puterea și mușchii. Bineînțeles, totul este relatat din perspectivă ironică.

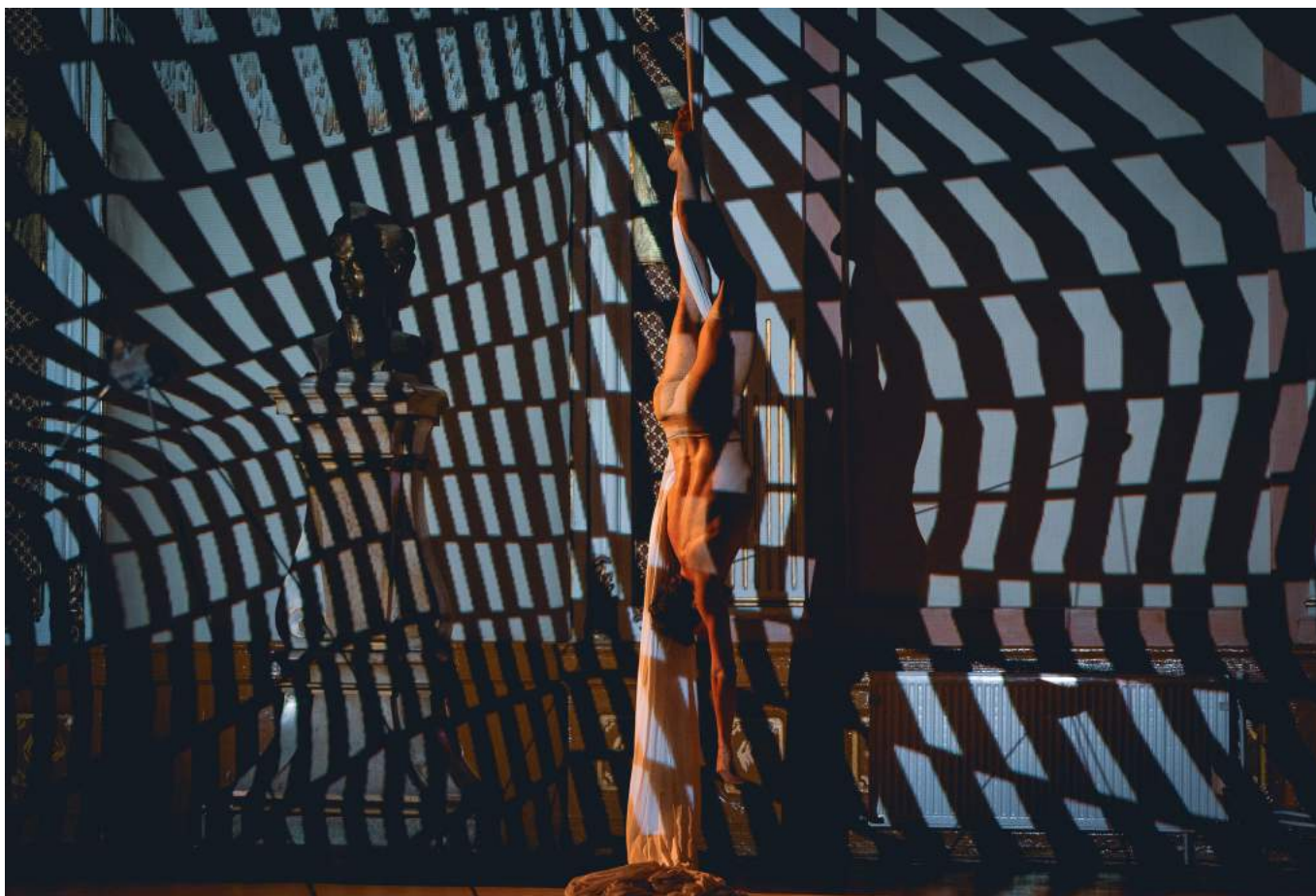
Dintr-un alt unghi, spectacolul maghiar „Queendom”, regia Veronika Szabó, bazat pe „Queendom”

mișcare, mult mai ofertant din punct de vedere estetic, dezbată problema de gen din perspectivă feministă. Șapte fete stau în cerc pe scenă și refac gesturi, atitudini, comportamente specifice, în sfârșit, rolurile desemnate, în mod tradițional, femeii obligate să facă troc cu frumusețea ei. Fetele nu se sfiesc deloc de nuditate. Dimpotrivă, abordează diferite posturi, în fond, fac un excurs în variile funcții atribuite feminității, de la cel de odaliscă la femeia-obiect sexual, în lenjerie neagră, ciorapi de plasă și pantofi cu tocuri cui. Nu lipsesc nici ipostazele moderne, concursurile de Miss sau, mai grav, setarea mentală pe tiparul romantic indusă prin modele comportamentale și o întregă cultură plină de realități false, unde totul este numai bunătate și armonie iar happy end-ul se găsește, în orice situație, doar la un pas.

Tot despre posturi este vorba și în „Coming Out. Omagiu lui P. P. Pasolini”, regia Szabó Kristóf, produs de F.A.C.E. Szabó Visual Performing Arts

Ensemble, o pledoarie împotriva discriminării comunității gay. Interpretul Adrián Castelló schimbă multiple ipostaze fizice, etalându-și corpul și enunțând, din când în când, diferite statement-uri. Prea multe ca să mai existe vreo coerență între mesaj, imagine și situațiile jucate! Și peste toate acestea, regizorul recurge la extrase dintr-un speech al lui Obama și la citate dintr-un interviu audio al lui Pasolini, din 1975, în care artistul își explică crezurile fundamentale, ca, de exemplu, percepția religioasă asupra lumii. „Lupt pentru adevăruri parțiale, dar nu mai cred în adevăruri pe termen lung. Nu mai e nimic de sperat”. Enunțurile sunt însoțite de schimbarea posturii performerului care suprapune principiile moderne peste cele ale lui Pasolini. Poate că mai relevant pentru ceea ce vrea să exprime spectacolul nu sunt aserțiunile cineastului italian, ci un enunț ca „Încerc din răspuțeri să fiu un star”. Pentru că aceasta este și senzația pe care o lasă discursul artistic, mult prea lung pentru ceea ce are de spus. Cu adevărat

„Near Gone”

remarcabile, însă, sunt imaginile și luminile experte care însoțesc frumusețea corpului fizic al performerului.

Dincolo de problematică expusă, un spectacol excelent, cu o energie rară și umor inteligent a fost „Near Gone”, producție a Two Destination Language (SCT-BG), un devised de Katherina Radeva și Alister Lownie. Povestea pornește de la un fapt real, autobiografic, al cuplului mixt, bulgaro-britanic, și anume boala unuia dintre membrii familiei ei. Fiecare dintre cei doi prezintă o perspectivă diferită asupra tragediei, ea – mai implicat emoțională, el – mai detașat. Iar contrastul dintre cele două atitudini devine spectaculos din cale afară. Scenele repetitive se termină cu același Kalashnikov interpretat de Bregovic, pe care ea,

aruncând o poală de flori în scenă, dansează nebunește, expiator, mânată parcă de o energie cosmică implacabilă. „Lost in Translations and in Emotions” ar putea fi titlul spectacolului, având în vedere că fiecare dintre cei doi performeri povestește pe limba lui, ea în bulgărește, cu un pathos exemplar și cu implicare afectivă maximă, el în englezește, cu detașare exemplară. De fiecare dată, britanicul reia aceeași poveste prin filtrul distanțării și al ironiei, spre disperarea partenerei sale de scenă (și de viață). Iar contrastul dintre cele două moduri de a relata aceeași poveste naște tone de amuzament. Construit pe un umor de o excepțională calitate, bucurându-se de o actorie fără pată, „Near Gone” face parte din acea categorie rară de spectacole pe care le-ai putea vedea săptămânal. ■

„Queendom”

Zapping

Focus: European Film Academy

LIANA DOBRICĂ

Anul acesta, programul European Film Academy se va desfășura la Teatro de la Maestranza, într-un weekend care va include, în mod tradițional, proiectarea peliculelor selectate însoțită de o sesiune de întrebări și răspunsuri, o gală pentru public și o recepție vineri seara, apoi ceremonia de decernare, urmată de o after-show party pentru invitați. Au fost selectate 49 de filme artistice, 15 documentare, patru filme de animație și trei comedii. Pentru European Discovery 2018 – Prix Fipresci, dedicat unui regizor tânăr, aflat la primul său film artistic, au fost făcute șase nominalizări: „Girl” (Lukas Dhont), Belgia, Olanda; „One Day” (Zsófia Szilágyi), Ungaria; „Scary Mother” (Ana Urushadze), Georgia, Estonia; „The Guilty” (Gustav Möller), Danemarca; „Those who are fine” (Cyril Schäublin), Elveția; „Touch me not” (Adina Pintilie), România, Germania, Cehia, Bulgaria, Franța, produs de Biana Oana, Philippe Avril și Adina Pintilie. Alt film românesc nominalizat în festival – de data aceasta la categoria European University Film Award – este „Tarzan’s Testicles” (Alexandru Solomon), România, Franța, produs de Ada Solomon, Cedric Bonin și Pascaline Geoffroy, o metaforă despre cruzimea și eșecul ingineriei sociale, cum a fost comunismul.

România este reprezentată la European Film Academy de Ada Solomon, în board, și de 32 de membri, din totalul de 3.500 de profesioniști cât reunește în prezent Academia. Din echipa de organizatori ai ediției din acest an ai festivalului face parte Mihai Chirilov, cunoscut ca unul dintre cei mai importanți critici de film ai generației sale și director artistic al Festivalului Internațional de Film Transilvania - TIFF. ■

La Haus der Geschichte – Muzeul de Istorie din Bonn – în perioada 10 octombrie 2018 este deschisă expoziția „Teama: O stare de spirit germană?” („Angst. Eine deutsche Gefühlslage?”), o confruntare artistică inedită cu temerile colective ale unei țări considerate „motorul Europei”. Curatorul expoziției, Judith Kruse, a explicat resorturile deciziei de a implementa acest proiect, într-o declarație de presă, arătând că „în Germania, există o stare de emoție crescută”. Walter Hutter, președintele fundației muzeului, a completat cu aserțiunea potrivit căreia „nemții au o nevoie aparte de securitate”. În etapa de colectare a ideilor, în urmă cu doi ani, curatorii expoziției au identificat aproape 30 de temeri colective. În final, au hotărât să se concentreze pe patru dintre acestea: imigrația, supravegherea, războiul nuclear și problematica de mediu. După cum veți descoperi dacă veți vizita expoziția, primele două au fost reprezentate artistic cu câteva decenii în urmă ca temeri colective ale poporului german. Peste 300 de exponate, filme, postere, reclame, decupaje din ziare, scrisori și alte forme de expresie contemporane creează un spațiu de reflecție pentru o sumă de întrebări fundamentale: cum ajunge frica individuală să se transforme într-un sentiment colectiv? cine profită de această stare de spirit negativă generalizată de ce sunt atât de speriați nemții de imigrație, în pofida aportului acestora la actualul succes economic al țării? de ce electoratul începe să repudieze formațiunile politice tradiționale? ■

In spațiul cultural francez, a apărut o propunere inedită pe piața ideilor, și anume „Entre-Temps”, o platformă intelectuală colectivă, cu ambiția de a fi „revista numerică a istoriei actuale”. Lansată pe 13 octombrie și disponibilă gratuit, inițiativa reunește istorici din tânăra generație, dintre care mulți sunt doctoranzi, dar și un comitet editorial format din critici, dramaturgi, scriitori și cinești. Importantă este semnificația atributului „actual”, care poartă o mare parte din specificitatea revistei: un mod de „a investiga șantierele deschise de cei care consideră istoria un obiect”. De aceea, precizează inițiatorii în cuvântul de deschidere, se va acorda mai puțină atenție „produselor finite, în favoarea concentrării asupra căilor și mijloacelor folosite, demersurilor făcute și metodelor aplicate”. «Entre-Temps est un en-cours de l'histoire, un parcours dans son action au présent.» *Ceea ce dorește să expună este modul în care se ridică edificiile intelectuale în raport cu istoria, cum se pun bazele unor astfel de construcții, cum trebuie analizată soliditatea acestora. Dată fiind extensia culturală a proiectului, acesta nu este îngrădit în limitele dialogului universitar, ci este deschis unei palete largi de creatori, scriitori, romancieri, pictori, dramaturgi, cinești... Primul număr, «retour sur 68», disponibil la <https://entre-temps.net/>, gravitează în jurul prefixului re-și a implicațiilor sale socio – istorice (re-constituire, re-prezentare, re-publicare), dar și a actualității anilor invocați în titlu, marcați de mișcările studentești din Franța. ■*

Pe scena teatrelor londoneze, piesele clasice sunt reinventate. „Rața sălbatică”, de Henrik Ibsen, la Almeida Theatre, propune o variantă deconstructivistă, în care emoția artistică este creată nu numai din conținutul piesei în sine, ci și din modul în care ni se amintește permanent că ne aflăm într-o convenție, într-o ficțiune, la fel de puternică precum realitatea însăși. La Bridge Theatre, în „A Very Very Very Dark Matter”, este inedit explorată viața lui Hans Christian Andersen. Prin tehnica reducerii la absurd, transgresiuni șocante și umor negru, prin sfidarea și degradarea unei legende, piesa, catalogată de critici ca „suprerealistă”, este menită să provoace furie și revoltă. O femeie pigmea, cu un singur picior, din Congo, închisă într-o cușcă în podul casei sale ar fi autoarea poveștilor minunate, iar el, un rasist, lipsit de spirit, un clovn sadic, care nu știe nimic despre copii și nici nu-i pasă, preocupat doar de propria glorie. Cronicile au consemnat o dublă metaforă, de protest cultural și social, pe de-o parte, față de exploatarea artistică a experiențelor altor oameni și, pe de altă parte, față de colonizarea europeană a Africii, îndeosebi a genocidului comis asupra poporului congolez sub domnia regelui Leopold al II-lea al Belgiei. Royal Shakespeare Company a îmbrăcat „Troilus și Cresida” într-o nouă viziune, satirică, futuristă, despre dragoste și război. Cu o distribuție bine calculată de gen, 50/ 50 (piesa are doar patru personaje feminine), cu efecte sonore tulburătoare, create de Evelyn Glennie, virtuoz percuționist, cu flăcări și scene post-apocaliptice, piesa a fost caracterizată de critici ca fiind „complicată, cutremurătoare și frumoasă”, „minunată, epică”, „în stilul Mad Max”. ■

PAUL MAXIMILIAN BISCA,
LA COASĂ, 2014

Căutarea de sens prin artă

www.artbymaxb.com / @pmbisca

Pentru Paul Maximilian Bisca, un artist român stabilit în Washington, DC, arta este un instrument al auto-cunoașterii. Paul și-a petrecut copilăria și anii de formare în România, Statele Unite, Olanda, și Italia, obținând un masterat în studii strategice de la *Johns Hopkins School of Advanced International Studies*. În prezent, lucrează ca și consultant la Banca Mondială, specializându-se în aspectele economice ale programelor de siguranță publică în state afectate de conflicte. Pasiunea pentru artă a fost mereu o contrapondere la parcursul profesional.

Paul a început să deseneze în copilărie, fiind fascinat de efectele vizuale din desenele animate clasice, care au devenit accesibile în România după 1989. A urmat apoi de la vârsta de 11 ani școala

de caricatură înființată la Timișoara, orașul sau de naștere, de celebrul caricaturist Stefan Popa Popa'S, care i-a devenit mentor. Caricatura și desenul animat au rămas surse constante de inspirație pentru limbajul expresiv pe care a început să și-l dezvolte începând cu 2012, când a reluat cursuri de pictură. Aceștia li se adaugă mișcări expresioniste precum Art Brut și COBRA, iconografia românească, mitologie, dar și studiile despre arhetipuri și imaginația activă a psihanalistului Carl Gustav Jung.

În picturile sale, Paul abordează teme menite să adâncească înțelegerea drumului spre individuație, prin prisma unor experiențe de viață fundamentale precum tranziția de la viața academică la viața profesională, suferința, sau nevoia de conectare între oameni. ■

PAUL MAXIMILIAN BISCA,
BUREAUCRACY, 2014

Echinox

50 de ani din 100

VIRGIL MIHAIU

Primul număr al legendarei reviste de cultură ECHINOX a apărut la finele anului 1968, când se aniversa o jumătate de secol de la împlinirea visului națiunii române de a avea un stat unitar. N-aș fi sperat vreodată să ajung a scrie aceste rânduri, la 50 de ani de la nașterea ECHINOX-ului.

Implicit, jubileul publicației clujene coincide cu Centenarul României întregite. Pentru mine, suprapunerea celor două sărbătoriri are semnificații existențiale: în absența ambelor instituții – o entitate statală și alta culturală – nu aș fi devenit cel ce sunt. Și n-ar fi existat nici succesiunea generațiilor de intelectuali formați la „înalta școală echinoxistă”. Incontestabilii corifei ai publicației au fost Ion Pop, Marian Papahagi și Ion Vartic. Ei au transformat o banală redacție studențească într-un bastion al rezistenței prin cultură, de-a lungul unor ani de deteriorare progresivă a libertății de expresie și a condițiilor socio-politice. Percepeam acel spațiu privilegiat ca pe o oază de normalitate și de intelectualitate, sub un regim tot mai opresiv (a cărui derivă fusese declanșată de către dictatorul scorniceștean în iulie 1971, după contaminarea cu funestul virus al totalitarismului de tip nord-coreean).

Bunul meu amic din copilărie, Marian Papahagi, fu inventatorul inspiratei denumiri a revistei (un cuvânt ce figura în dicționarele de până atunci ale limbii române doar sub forma „echinoctiu”). De aceea, dacă ar fi sanctificat, i s-ar cuveni numele de Marian Botezătorul.

Marian mi-a insuflat convingerea că o națiune nu poate avea credibilitate în absența instituțiilor.

Ca atare, asemenea majorității colegilor mei de redacție, mi-am sacrificat o mare parte a tinereții pentru a contribui la consolidarea acestui edificiu spiritual numit ECHINOX. Dintre nenumăratele fraze memorabile emise de Marian Papahagi cu infatigabila sa vervă colocvială, redau aci doar una. Cred că mi-a zis-o la festivitățile din 1978, când s-a reușit aniversarea întâiului deceniu de la înființarea revistei: „Gile, dacă am fi fost plătiți pentru ce și cât am lucrat la ECHINOX, am fi ajuns nababii Clujului.”

E locul să precizez, pentru exactitatea istoriei literare, că am lucrat fără întrerupere în redacția ECHINOX între 1971-1983 (cu un hiatus de 6 luni, irosite în armată). În perioada 1968-83, înșiși amintii coreifei au absentat pe rând din redacție, cam trei-patru ani fiecare, aflându-se în străinătate din considerente profesionale. Nu pot uita epistola pe care marele domn Ion Pop mi-a trimis-o din Paris în 1973, felicitându-mă pentru un grupaj de texte poetice ce-mi fusese publicat în ECHINOX. La 22 de ani câți număram pe atunci, asemenea încurajare avu un impact crucial asupra viitorului meu ca literator.

Marian Papahagi, eruditul meu binefăcător, s-a stins prematur – la scurt timp după ce împlinise 50 de ani (avea atunci, etatea de acum a ctitoriei sale...). Zic binefăcător, pentru că, aflat într-o vacanță la Cluj la începutul deceniului 1970, mi-a facilitat cooptarea în empireul echinoxist. În '72 – abia revenit de la bursa de studii din Italia și Portugalia – a înființat cursurile de limbă portugheză la Facultatea de Litere a Universității Clujene, unde avui onoarea să-i fiu student (în chiar prima grupă). Pe aceeași filieră, l-am întâlnit ulterior pe luso-brazilianistul Mihai Zamfir, alt Înger Protector deghizat. Fără absolvirea acelor cursuri de portugheză – unice în aridul peisaj universitar al timpului – n-aș fi ajuns, peste trei decenii, director

și co-fondator al Institutului Cultural Român din Lisabona. Studiasem și limba spaniolă cu inubliabila Lucita García, așa încât după revenirea din misiunea diplomatică, mi se oferă șansa de a fi numit, în 2015, director onorific la două instituții patronate de principala Universitate Clujeană: Casa do Brasil și Biblioteca de Studii Latino-Americane. Decisivă în acest sens fu susținerea pe care mi-a acordat-o ilustrul rector, acad. Ioan-Aurel Pop, vechi și respectat amic de pe când lucram amândoi la ECHINOX. (În paranteză fie spus: activitatea la CdB și BSLA e la fel de benevolă precum cea de la ECHINOX, dar intensitatea ei mă face să retrăiesc la senectute emoții și situații pe care le crezusem pierdute în amintirile din junețe).

Evident, cei dintâi Îngeri Protectori în lupta cu vicisitudinile vieții fuseseră părinții mei – Lucreția și Virgil. Către ei îmi întorc adeseori, cu pioasă recunoștință, gândurile. Tot ceea ce am realizat mai târziu avea ca bază de pornire mediul favorizant pe care au știut să ni-l creeze, mie și fratelui meu Horațiu. Iar, după ce m-au plasat pe o anumită traiectorie, Providența își făcu tot mai simțită prezența. În 1958 genitorii m-au înțris la Școala Elementară Germană (funcționând, la început, în clădirea Liceului Bălcescu din Cluj). Timp de patru ani am făcut parte din prima clasă de elevi (în majoritate români) ai providențialei învățătoare Katharina Cloos. Retrospectiv privind lucrurile, dacă n'aș fi învățat dificilissima limbă

germană atunci, mi-ar fi lipsit premisa de bază pentru a deveni poliglot.

Ambii părinți mi-au insuflat sentimentele firești de afecțiune față de țărâmul unde (și față de limba în care) m-am născut. Pe de altă parte, au făcut tot posibilul și imposibilul să-mi pot cultiva impulsurile, la fel de firești, spre universalitate. Salutare s'au dovedit a fi primele noastre ieșiri în străinătate, posibile datorită dezghețului ideologic dintre anii 1964-71, dar și pentru că tatăl meu era un pasionat automobilist. Binecuvântat de soartă, cvartetul nostru familial se trezi propulsat, cum s-ar zice „din prima”, în paradisul terestru numit Muntenegru. Se întâmpla în vara 1965. După 2011 aveam să verific la fața locului: nu fusese o halucinație, ci realmente văzusem Paradisul în ipostaza sa mundană.

Întâia mea participare la un curs de literatură germană (ca student al Secției Engleză/principal-Germană/secundar la Facultatea de Litere) a coincis cu debutul în cariera universitară al altui actant providențial: Peter Motzan. Încă de pe atunci, asistent la Litere fiind, el s'a profilat ca reductabil germanist, ce urma să-și câștige o amplă recunoaștere internațională. Fusese redactor al paginilor germane în prima echipă ECHINOX. La momentul cooptării mele în deja prestigioasa redacție, Peter își cedase „postul” congenerului meu Werner Söllner. Apropos: când pătrunsei pentru

prima dată în chilia redacțională din edificiul clujean cu pereți groși și plafoane boltite, cei doi redactori de-o vârstă cu mine care mă întâmpinără erau Söllner (viitor apreciat poet de limbă germană) și Ovidiu Mureșan (viitor apreciat istoric clujean).

De-a lungul celor șapte ani de gimnaziu și de liceu, principala mea (aparentă) distracție fusese redactarea unor reviste scrise de mână. Cam de genul celor pe care avea să mi le arate, în casa-i bucureșteană, Mircea Horia Simionescu. Asemenea mie, și el le concepușe pe ale sale, cu migală benedictină, tot pe când era elev. Îmi autoperfecționasem caligrafia într-un asemenea grad, încât textele păreau tipărite. Imitam la perfecțiune tot felul de caractere de litere, decupam fotografiile din diverse reviste și le lipeam pe hârtie, așa cum văzusem că procedau machetatorii celor mai sofisticate publicații. Acele reviste-unicat (nu aveam posibilități de multiplicare) erau expediate prin poștă lectorului privilegiat: unchiul Mihai Drăgoescu, medic la Craiova, mariat cu Elena, sora mamei mele. Fiii lor, Mihai și Valentin, mi-au rămas confidenți apropiați până astăzi.

Atunci când directorul ECHINOX-ului, Ion Pop (cărui Marian și Peter îi vorbiseră despre mine), m-a întrebat cam ce sector redacțional m-ar tenta, n-avui nicio ezitare să mă autopropon pentru prezentarea grafică. Ca responsabil al acesteia aveam să figurez în caseta redacțională, pe parcursul proximilor 13 ani.

Nu dispun de talentul epic necesar, pentru a evoca experiențele sau întâlnirile formatoare ce mi-au fost facilitate de apartenența la gruparea ECHINOX. Orice înșiruire de nume ar păcătui prin omisiuni, dar știu că nu voi scăpa fără să furnizez câteva liste. Deși umbriți de spectrul „repartițiilor” de la finele studiilor, anii de studenție mi-au fost înseninați de efervescența vieții redacționale. Mi-o asumasem, asemenea majorității colegilor, ca pe o implicare în salvagardarea valorilor culturii. Acționam în numele unei necesare resincronizări cu o lume presupus ideală (și adeseori naiv idealizată), în care libertatea de expresie să contribuie la binele general. Cine să presimtă

pe atunci sinistrele farse din speța corectitudinii politice, cărora le furăm livrați după inopinata eliberare din 1989?

Din fericire, aceeași Providență mi-a permis să-mi continuu, și după absolvire, viața în urbea unde avusesem privilegiul să mă nasc. Cei mai mulți dintre congenerii mei fuseseră alungați de soartă din Cluj. În mod quasi-miraculos, mi-a fost dat să rămân! Drept urmare, mă văd totuși pus în situația de a alcătui liste, asemenea unui cronicar din vechime. Pe lângă cei deja amintiți, pe lângă colegii echinoxști din perioada de studenție – Ioan Moldovan, Ioan Groșan, Nicolae Oprea, Al. Cistelean, Ion Cristofor, Mircea Petean, Dan Damaschin, Georg Aesch, Peter Egyed, Alexandru Vlad, Gh. Perian, Al. Th. Ionescu, Călin Manilici – reușii să-mi cultiv amicitii și cu generațiile următoare: Ion Simuț, Radu G. Țeposu, Ștefan Borbély, Aurel Pantea, Virgil Podoabă, Octavian Soviany, Viorel Mureșan, Augustin Pop, apoi Dumitru Chioaru, Traian Ștef, Horia Pop, Ilie Rad, Ion Urcan, încă mai apoi Marta Petreu, Gabriel Petric, George Țâra, Andrei Zanca, Ionel Pop, Marius Iosif...

Desigur, oarecum în tradiția învățăceilor de școală transilvană, priveam cu respect către dinamicul grup al „fondatorilor” publicației și al „acoliților” ce gravitau în jurul lor. Cu unii ajunsei în relații de colaborare și chiar de amicitie, mai mult sau mai puțin cuantificabilă. Câțiva au dispărut prematur, față de ceilalți cordialitatea nu s-a pierdut nici până azi; în amintirea mea ei se amestecă, așa cum ne întâlneau uneori la frugale petreceri: Aurel Șorobetea, Adrian Popescu, Franz Hodjak, Dinu Flămând, Ion Mircea, Petru Poantă, Ioan-Aurel Pop, Ion Mureșan, Vincențiu Iluțiu, I. Maxim Danciu, Olimpia Radu, Mihai Bărbulescu, Nicolae Prelipceanu, Horia Bădescu, Adrian Ivanițchi, Eugen Uricaru, Mariana Bojan, M.C. Runcanu...

Prin 1975, odată cu apariția quasi-funambulescă a lui Emil Hurezeanu – în multiplele sale ipostaze de poet, cronicar literar, student în Drept, amic cu insațiabil apetit histrionic și generator de idei epustufante – viața redacțională, aureolată de boemă, devine tot mai animată. El mă conduce

pe urmele Cercului Literar de la Sibiu. Grație lui, fac cunoștință cu Wolf von Aichelburg, Eta Boeriu, Ion Negoitescu, Cornel Regman, Șt. Aug. Doinaș. „Nego” îmi aranjează o vizită la misterioasa scriitoare Olga Caba, care studiasse în Suedia și se stabilise încă din perioada interbelică la Sebeș. Cum fascinația din adolescență pentru limba suedeză nu-mi trecuse, văd în această întâlnire o încurajare să perseverez în tentativele mele de a mi-o însuși. Alături de Emil, particip în 1978 la celebrul Colocviu de Poesie de la Iași, unde îmi consolidez amicitțiile (unele deja antamate la Festivalul de Jazz de la Sibiu) cu admirabilii intelectuali/literați Sorin Antohi, Liviu Antonesei, Mihai Ursachi, Luca Pițu, Matei Vișniec, Dan Petrescu, Andrei Corbea, Lucian Vasiliu, Alex Vasiliu, Alex Cărașu, Mihai Dinu Gheorghiu... Hurezeanu se aliază grupului Ars Amatoria (Groșan, Țeposu & comp.) și viziunilor teatrale imaginate de ingeniosul Ion Vartic. Spiritul lor ludic mă încântă, farsele lor deconcertante consună cu teatrul instrumental promovat de ansamblul Ars Nova, inițiat prin părțile noastre în 1968 de către Cornel Țăranu. Participăm, împreună cu mulți colegi echinoxști, la fermecătoarele festivaluri de poezie de la Sighișoara, urbe intim legată de istoria familiei mele. În compania lui Emil Hurezeanu, a lui Sorin Saladie, a Miloslavei Ostoici, Irinei Ungureanu, sau Andei Moisa, experimentăm inesperatele libertăți oferite de plajele de la Vama Veche, Doi Mai, Costinești, Schitu, Mamaia Sat. Acolo ne vom interfera cu numeroși companioni de idei și stil de viață – de la Mircea Toma, Corneliu Stroe, Harry Tavitian, R. Adrian Mleşniță, Carmen Cristian, Sven Telia, Mircea Medrea, Iolanda Bădică, Sever Radu, Marius Marchiș, până la Ursachi, Pițu, Antohi, Johnny Răducanu, Dan Alexe, Victor Ivanovici, Cristian Marina, Siegfried Grassmann, I.T. Morar, Ronnie Reisz, Sarkis Selian, Cătălina Buzoianu, Alexandru Tocilescu, Leontin – fiul Doinei Cornea, Raluca Zamfirescu, Marius Tropa, Florin Dumitrescu și atâția alții...

Experiența redacțională acumulată la „Echinox” îmi va fi de imens ajutor de-a lungul vieții. Debutez cu volumul „Legea conservării adolescenței” la editura Dacia, în 1977. Rămân același devotat echinoxist,

dar îmi amplific colaborările cu revistele culturale ce continuă să învieze peisajul cultural al patriei. În primul rând cu „Steaua”. Acolo avusese loc debutul meu în publicistica erudită, prin grația domnului Aurel Rău, longevivul ei lider. Tot acolo îmi voi împlini visul de a deveni „redactor profesionist”, imediat după căderea dictaturii. Pe parcurs, voi avea șansa să cunosc o parte semnificativă a elitei noastre culturale și chiar să stabilesc raporturi camaraderești cu personalități pe care le admiram: Gellu Naum, Marin Sorescu, Nichita Stănescu, Mircea Horia Simionescu, Constantin Noica, Radu Petrescu, Augustin Buzura, Oskar Pastior, Mircea Dinescu, Mihai Zamfir, Șerban Foartă, Mircea Zăciu, Ioan Mușlea, Dan Hăulică, Adrian Marino, Teohar Mihadaș, Laurențiu Ulici, Francisc Laszlo, Vasile Igna, Gabriela Melinescu, Grigore Vieru, Mircea Sântimbreanu, Victor Ernest Mașek... A urmat o bună perioadă de timp în care m’am apropiat, cum era și firesc, de reprezentanții așa-numitei generații optzeciste – Stratan, Cărtărescu, Liviu Ioan Stoiciu, Mușina, Ion Bogdan Lefter, Caius Dobrescu, Romulus Bucur, Gabriel Chifu, Vlasie, Magda Cârneci, Coșovei, Danilov, Gh. Crăciun, Nedelciu, Mariana Marin, Radu Călin Cristea, Cristian Teodorescu, Iaru, Denisa Comănescu, Ghiu, Nicolae Iliescu... Opresc revărsarea de nume aci, întrucât spațiul tipografic și termenul de predare al textului sunt foarte limitate.

Creditul pe care mi-l câștigasem prin modesta, dar asidua lucrare la înălțarea ECHINOX-ului mi-a conferit credibilitate și o anume încredere în forțele proprii, premise necesare spre a face față domeniilor în care m-am implicat: scrierea cărților, cariera academică, jurnalismul cultural, jazzologia, realizarea de emisiuni radio și TV, diseminarea artelor, diplomația culturală, chiar și câteva reușite în sfera artelor performative. O asemenea concisă enumerare ar justifica sentimentul de grațitudine pe care îl resimt de câte ori rememorez devoțiunea mea față de ECHINOX. Dar nu e doar atât. E un imuabil fior subliminal, ce m-a bântuit de când mi-am asociat existența acestui miraj intelectual. L-aș alia, după cum urmează, titlului cărții pe care o publicasem la editura Albatros în 1980: „Sighișoara, Suedia, Echinox și alte stări de spirit”. ■

Semicentenar „România literară”

NICU ILIE

Primul număr din „România literară” a apărut pe 10 octombrie 1968, la sfârșitul unui an tulbure în politica și în societatea europeană. O publicație cu rădăcini în perioada stalinistă, „Gazeta literară”, apărută ca principală foaie a Uniunii Scriitorilor, a fost refondată pentru a reflecta modificările de politică internațională (o programatică slăbire a legăturilor cu Moscova și o relativă deschidere spre Vest) și pentru a crea impresia unei relaxări în politica internă. Cuvântul „România” apărea în titlu.

Conducerea noii publicații era alcătuită din poezii Geo Dumitrescu (redactor-șef), Ion Horea și Ion Brad. Din prima redacție mai făceau parte Ion Caraion, Valeriu Cristea, Adrian Păunescu, Lucian Raicu, Constanti Țoiu, iar printre colaboratori se regăseau Constantin Noica, Șerban Cioculescu și tânărul, la acea vreme, Eugen Simion și Gabriel Dimisianu. Cu diferențe față de vechea publicație, dar și cu similitudini majore, „România literară” era, de fapt a șaptea publicație ce propunea acest titlu pieței culturale românești, fără a exista, totuși, o continuitate între ele. Vasile Alecsandri fondase, în 1852 (sau 1855!) prima publicație cu acest titlu. (În 1852 primul număr, tipărit, fusese interzis la difuzare de către cenzură). Frontonul era scris cu caractere slavone, iar titlul avea punct la finalul său. Textele erau scrise cu un amestec de caractere slavone și latine, aparent după nicio metodă (așa-numita scriere de tranziție). Printre autorii publicații s-au numărat Kogălniceanu, Negruzzi, Russo, Alexandrescu, iar politica editorială o continua pe cea a „Daciei literare”. Revista a apărut săptămânal pe durata lui 1855 și a dispărut după aceea (războiul Crimeei, care crease contextul în care a fost posibilă apariția, se apropia de sfârșit). Același titlu a fost reluat, între 1885 și 1889 la București, fiind condusă

pentru scurt timp de Macedonski. În 1895, pentru aproape doi ani, o „România literară și științifică” încerca să ofere o nouă direcție literaturii naționale cu autori de calibrul Cincinat Pavelescu-Anton Bacalbașa. Titlul „România literară” reapărea la Aiud în 1930, pentru doar câteva luni, iar o nouă tentativă avea loc în plină criză economică, la București, între 1932 și 1934. Directorul acesteia din urmă era Liviu Rebreanu. Printre colaboratori: Jebeleanu, Botta, Pillat și G. Călinescu. În fine, între 1939 și 1940 Cezar Petrescu a scos o „România literară” gândiristă și tradiționalistă ca supliment săptămânal al cotidianului „România” (1938-1940). Printre autorii publicații: Voiculescu, Vinea, Sadoveanu, Galaction, Agârbiceanu, G.M. Zamfirescu, dar și Lucia Demetrius sau Vintilă Horia. Dicționarul General al Literaturii Române notează ca element de originalitate al acestei reviste publicarea simultană în mai multe traduceri a unui text literar important. De altfel, traducerile aveau un rol important în economia revistei, cu accent pe literatura clasică. Revista s-a oprit după începutul războiului, dar înainte ca România să fie atrasă printre participanți.

„Gazeta literară”, pe care publicația din 1968 o continua în mod direct, fusese fondată în 1954, ca organ de propagandă comunistă al Uniunii Scriitorilor, după cum suna programul publicat sub semnătura lui Mihail Sadoveanu. Conducerea inițială a fost a lui Zaharia Stancu, iar în redacție se aflau Beniuc, Jebeleanu, Eusebiu Camilar, Paul Georgescu, Haralamb Zinică. Cu o lună înaintea morții lui Dej, în 1965, Mihai Beniuc era eliminat din conducerea Uniunii Scriitorilor. În redacție și printre colaboratori își făceau loc autorii de referință ai generațiilor 1960-1970. În general, anii 1965-1971, la jumătatea cărora a apărut „România literară”, ca și „Echinox”, sunt priviți ca unii ai relaxării dogmatice (sau, mai potrivit, ai tranziției dezordonate de la stalinism la național-comunism), încheiată cu așa-numitele „teze din iulie” (1971).

România literară SAPTĂMÂNAL DE LITERATURĂ ȘI ARTĂ

ANUL 1 - NR. 1
10 Iunie 1968 - 100 pagini
1 L

0 nouă ROMÂNIE LITERARĂ

Lucrările țării

Munte vrăjit

Nicolae Manolescu: La Jubileu

România literară 47

Revista literară culturală și științifică
Căminul literar al Academiei Române

Revista a Universității Științifice din România · Director: Nicolae Manolescu · anul 1 · 2 noiembrie 2010 · 36 de pagini · 1 Lei

0 nouă ROMÂNIE LITERARĂ

Lucrările țării

Munte vrăjit

Nicolae Manolescu: La Jubileu

100 ani MAREA UNIRE

- Cronica literară de Daniel Cristea-Enache
- Doric, Ion și corletic (III)
- Comenziari critice de Răzvan Voncu
- Pe scena paginii
- Cronica editor de Sorin Lavric
- Aplomb euforic
- Traducătorul misionar
- O carte: argument și apotejie
- Versuri de Emil Hurezeanu
- Coloculul Național de Proză
- Miha Zarni
- Romanul sub comunism sau neprovidențială
- Eminescu, poem cu poem
- Istoriile de Aliv Ștefănescu
- Epistole medice ale lui Actian Marito
- George Nișagiu
- Creangă Isăi, Harap-Alb: rebul și sluga
- Până de Nichita Dănilă
- În memoria Lucian Mălaie
- Mihaela-Francea Ionescu
- Prima întâlnire
- Cuvântul lui de Angelo Măchieroiu
- Cowboy-ul stelar
- și fală întunecată a lumii
- Simona Dăgan
- Fotografia regină

În 1968 „România literară” era un magazin cultural care cuprindea propagandă politică, literatură națională (într-o varietate de formate), literatură străină (comuniști francezi), dar și pagini dedicate filmului, teatrului, plasticii, televiziunii, științei și tehnicii (în primul număr își fac loc până și note care relatează despre OZN-uri). Doar unghiul vederii, numărul tabletelor literare și unele rubrici specifice o deosebeau de alte magazine de popularizare ale epocii. Genurile de întindere, care azi ar fi catalogate slow-media, aveau o pondere aproape egală sau mai mică decât cea a semnalisticii - twitte-uri (cum le-am numi azi) pe cele mai variate subiecte, note de apariții editoriale sau chiar fapt divers.

Geo Dumitrescu a fost înlocuit la conducerea revistei în 1970 de Nicolae Breban, care și-a dat demisia în 1971, după apariția „tezilor din iulie”, din cauza restricțiilor estetice pe care le impuneau acestea. A fost urmat de George Ivașcu până în 1988, când succesori a fost D.R.Popescu, membru în CC al PCR. După Revoluție și după câteva interimate, în 1990 conducerea revistei a fost preluată de Nicolae Manolescu, în funcție și după 28 de ani. I s-au alăturat Gabriel Chifu, întâi ca redactor-șef, în prezent director executiv al publicației, și, mai recent, Răzvan Voncu, redactor-șef, Sorin Lavric și Daniel Cristea-Enache. După 1990, publicația a fost activ implicată în acțiunea de democratizare a societății și în

conectarea la valorile europene, în combaterea protocronismului și a derapajelor naționaliste.

Cu toate constrângerile existente în deceniile totalitarismului, cu inerente compromisuri (este, totuși, singura publicație care și-a cerut scuze cititorilor pentru articolele de propagandă publicate înainte de Revoluție), „România literară” a contribuit decisiv la formarea unui public cititor de literatură contemporană, dar și în lasarea și susținerea unor scriitori importanți din deceniile 1960-1980 (Nichita Stănescu, Ana Blandiana, Marin Sorescu, Mircea Cărtărescu ș.m.a.), în consacrarea unor autori ca Marin Preda sau Ștefan Augustin Doinaș, în recuperarea unor autori precum Lucian Blaga sau B. Fundoianu. „Numele redactorilor și colaboratorilor revistei, spunea Nicolae Manolescu într-un interviu din 1993, coincide cu numele tuturor marilor personalități culturale ale anilor 1970-1980”. Revista, încă din primul număr, a publicat atât critică literară, cât și literatură beletristică (proză, poezie, teatru). În ultimii ani, eseu și istoria literară au căpătat ponderi tot mai mari.

Cu tiraje de câteva zeci de mii de exemplare pe săptămână (în perioada statului totalitar și imediat după) și cu o stabilitate de cinci decenii, „România literară” este publicația care a exercitat cea mai mare influență asupra literaturii române și asupra publicului cititor de literatură, a contribuit la stabilirea canonului estetic și a servit ca instanță de validare pentru generații întregi de artiști. ■

Europa la răscruce de vânturi

RADU MUNTEANU

Ne-am obișnuit să gândim ca poetul, spunând: "Ca azi va fi ziua de mâine... Ca mâine, toți anii ce vor urma...", însă să nu uităm că viitorul este un paradis de unde - ca și din celălalt - încă n-a revenit nimeni. Dar viitorul trebuie gândit altfel, fiindcă aparținem unei altfel de Europe, altfel decât ne-au arătat secolele de până acum.

La început, Europa a fost, pentru Grecia, locul întinericului, al unui apus unde soarele se scufunda în bezne, iar pământul botezat prin silabe feniciene Erip părea fără noroc. Chiar și Roma a ignorat câteva secole Europa, temporizându-și vocația proprie și riscându-și soarta în Orient, acolo unde o chemau ilustre umbre, precum Alexandru... Apoi, nu trebuie să ne mirăm că Europa timpurie a Evului de Mijloc se mișcă la lumina unei eclipse dominată de utopie și magic. Când ar fi trebuit să ia locul Romei, Europa se zbătea sub năvăliri succesive, sau trăia epopeea de sânge a dinastiilor asatine. Orientul continuă să fascineze, iar pe valurile mărilor dragonii celtici încep dialogul cu fiarele împlânzite dinspre Sumer la vremea când exotismul barbarilor evanghelizați naște un sâmbure de identitate europeană.

La începutul Evului de Mijloc, cărturarii și-au protejat scrierile și manuscrisele ca pe un tezaur dător de tainice puteri. Chiar dacă audiența cărții a fost extrem de restrictivă, literele pictate au pregătit tumultul meșterilor care au dăinuit catedrale, iar marele stil s-a învățat pe schele, în respirația pietrei și în limbajul zidului. Apoi, arta scapă de claustrarea ei confidențială, oamenii devin noduri de întrebări și argumente, și nimic nu mai poate împiedica contaminarea culturală și a cunoașterii...

Istoria Europei ne-a învățat că în fiecare izbăvire se pot ascunde neștiute amenințări, dar la cumpăna timpilor moderni cultura, dar mai ales cartea, capătă o încărcătură ofensivă ce permite anticiparea. Așa se face că acum trăim presant un timp al acțiunii, când nu poți și nu trebuie să rămâi singur la trecerea peste bariera timpului, mai ales că nu te poți despărți râzând de trecut.

Omul este o ființă vorbitoare, dar spre norocul nostru există și cei care tac și fac mai mult decât vorbesc. Omul este singurul biped capabil să ajute la nevoie alt semen să meargă mai departe, dar tot el este singurul biped în stare de a-1 opri pe altul din mers, chiar dacă acesta ar vrea să mai meargă. Atunci, doar oprirea decide unde este capătul drumului. Nu drumul... Sigur, o astfel de filosofie are o concluzie importantă: modul în care un om își acceptă destinul poate fi mai important decât destinul său...

Azi, 7 miliarde de oameni consumă anual o energie echivalentă cu 7,7 miliarde de tone de petrol, anticipând scenariul anului 2050 când acest consum va fi de 18,5 miliarde de tone. Am fi înclinați să trecem ușor peste aceste cifre dacă studiile strategice n-ar avertiza că petrolul se va epuiza în următorii 50 de ani, gazul în 64 de ani, iar cărbunele în 220 de ani. Sigur, viitorul va fi marcat brutal de aceasta, însă trebuie să mergem până la capăt în orice speranță, omul viitorului înțelegând că nu trebuie să risipească nimic din darurile pe care le-a primit lucrând. Conștientă de eșecul ei în prima jumătate a secolului XX, Europa Occidentală a pus bazele unui proiect comun care a condus la Uniunea Europeană de azi. Odată cu Tratatul de la Maastricht, deciziile ce afectează cetățenii UE se iau la un nivel tot mai aproape de aceștia, grație principiului subsidiarității, care încurajează descentralizarea și participarea la decizie. Tot Maastricht-ul a deschis calea spre moneda

unică în vederea stabilizării prețurilor și creșterii competitivității.

În acești ani se va decide viitorul Europei pentru o lungă perioadă de timp, dar înainte ca această familie să-și împartă bogăția, grijile și idealurile, este nevoie de efort pentru ceea ce a devenit deja un ideal comun: integrarea europeană. Există momente în viața noastră când ne dăm seama că nimic nu trece mai repede ca timpul. Trecerea nesfârșită a timpului îmbrățișează totul și absoarbe lumina făcând ca mari trăiri din viața noastră să se piardă, în timp ce lucruri fără importanță devin simboluri heraldice într-o lume pe care timpul continuă să-o cizeleze și să-o îmbătrânească. Omul nu e vinovat că vrea aripi, că visează sau că nu se mulțumește cu ritualul memoriei, dar uneori el mai vrea să-și întoarcă fața de la marile întrebări pentru a-și negocia răspunsurile...

Realitatea zilelor noastre are nevoie, în spiritul adevărului, de toate cuvintele vocabularului, poate și de altele noi... E bine să nu uităm că ignorarea de lungă durată a spiritului, a complicatei relații dintre cultură, libertate și viitor a fost pedepsită cumplit de istorie. E de asemenea bine să nu uităm că răul nu vine întotdeauna din afară, ci se află în noi înșine. Stă deci în puterea noastră să-i limităm acțiunea, ba chiar să-1 înlăturăm cât încă nu e prea târziu. Nimeni nu poate ști mai mult decât a învățat. Este oare necesar să notăm întrebările ce decurg din acest adevăr? Cultura te pune în cauză arătându-ți limitele, șoptindu-ți că ești relativ, că ești vulnerabil, obligându-te să fii modest. Dar tot ea îți descoperă infernul și-ți arată că, de cele mai multe ori, el este în tine... Dacă legile melancoliei ne împing mereu spre confesiune, vom înțelege, probabil, că viața n-o descoperim în biblioteci, dar cărțile ne ajută să-o înțelegem. Noul mileniu redevine o metaforă a viitorului, iar imaginea modernă asupra mileniului biblic naște speranțe pentru o lume mai bună, dar și coșmaruri despre sfârșitul ei...

Lumea se îmbogățește plecând de la conștiința propriilor erori. Adică, la începutul noului veac și mileniu s-a dovedit că a fost supraestimată soluția tehnologică și subestimată soluția culturală și a

valorilor. Când e vorba de viitor nu trebuie să ne încredem în extrapolări matematice și statistice, fiindcă nu există o teorie liniară a istoriei. Trebuie să ne referim doar la acele concepte apte să exprime realitățile secolului în care trăim. Dar, noțiunea de secol are și un sens filosofic mai larg. Fiindcă, faptic și concret, secolul al XIX-lea a început la 1789, odată cu Revoluția franceză și a durat până în 1914, când primul război mondial a făcut loc secolului XX. Iar noi probabil că am intrat în secolul XXI în anul 1989... Sigur, deși vom fi călăuziți de o spiritualitate reînnoită, noi înșine suntem responsabili de ce va urma. Apocalipsă sau epocă de glorie! Alegerea ne aparține. Pe măsură ce înaintăm în mileniul III, modul în care ne vom raporta la această problemă va defini condiția de om...

Europa de azi evoluează în contextul unei Americi care impune strategia globală a liberului schimb, ca o fugă de Bach, mereu înainte, sobră, dificilă, provocatoare, într-un spațiu împovărat de dileme adunate la nivelul cetățeanului care aude, la fel ca orice confrate de pe continent, melodia austerității, înainte de a percepe acordul noilor simfonii. Dar, dacă suntem, și suntem, o națiune culturală europeană, putem realiza mult împreună cu celelalte națiuni, acționând concertat din pricina posibilităților limitate. Oamenii trebuie să fie capabili de dialog, iar acest lucru nu se poate realiza cu o pregătire școlară sumară. Trebuie dezvoltat elementul creativ pentru ca "omul să nu se piardă pe sine" cum afirma Schiller, iar noțiunea de literatură universală lansată de Goethe ar trebui să fie aplicată măcar pe teritoriul Europei. Trăim într-o lume în care e foarte greu să rămâi neutru. Fiindcă faptele oamenilor te împing să fii de partea celor care suferă sau de partea celor care râd. De fapt, nu există spectatori inocenți, fiindcă, dacă vrei să rămâi spectator, ajungi implicit vinovat, chiar dacă abținerea este o parte a resemnării...

Nu putem crede într-o filosofie care amână totul și ne lasă numai o speranță, dar trebuie să greșim pentru a cunoaște sfârșitul greșelii. Sigur, în viață ni se cere nu numai să dorim, ci să alegem și să înțelegem că n-avem ce face cu victoriile inutile...

Să ne gândim puțin și la viitorul continentului nostru care în următorii 10 ani ar putea reuni peste 30 de țări într-o uniune federală, care va fi prima putere a lumii pe o durată de cel puțin 30-40 de ani. Dar prognozele actuale sunt destul de sceptice și anunță un declin al bătrânului continent. Fiindcă factorul demografic s-a prăbușit alarmant, adică rata fecundității este sub rata de înlocuire a generațiilor. În acest context, dacă populația Europei nu va fi mărită prin sosirea masivă a unui număr mare de necontinentali, în anul 2025 peste 35 la sută din populația europeană va fi formată din pensionari, iar cei în activitate nu vor putea suporta costurile sociale pentru toți. Acest declin este explicabil în primul rând din rațiuni culturale, fiindcă Europa a dezvoltat de-a lungul secolelor o civilizație funciară sedentară, iar la ora actuală nu este pregătită pentru asimilarea tehnologiilor mișcării și să inoveze în domeniul nomad al schimburilor masive de populații. Din acest punct de vedere SUA sau Canada sunt mult mai flexibile. În cazul în care conservatorismul european se va menține, declinul economic va fi cert, iar Europa poate deveni un continent-muzeu pentru asiatici și americani, dar obligat să-și mărească cheltuielile militare datorită incertitudinilor din est peste care se suprapune politica unui Islam din ce în ce mai radicalizat și atras de malul nordic al Mediteranei.

Ce se poate face? Sigur, există soluții care pot conduce la scenarii mult mai optimiste. În primul rând se poate proiecta o Uniune Europeană ca entitate politică federală. Ea ar deține aproximativ 7 la sută din populația planetei și 22 la sută din producția sa. Dar proiectul este greu de realizat fiindcă presiunea în favoarea lărgirii acestei comunități este deja prea puternică pentru a condiționa realizarea prealabilă a federalismului...

O altă cale ar fi lărgirea accelerată a Uniunii Europene spre est (fără Rusia și Turcia) conducând la o comunitate de peste o jumătate de miliard de locuitori. Dacă instituțiile europene vor rămâne cele de până acum, rolul lor va fi treptat erodat de mecanismul mondial al pieței, iar treptat națiunile își vor recupera autonomia strategiei lor. Astfel, Germania va avea o influență din ce în ce mai

mare în estul continentului, Franța se va orienta spre problemele ei cu sudul, iar Marea Britanie va dezvolta relații speciale cu Statele Unite. Cu alte cuvinte, Europa se va reîntoarce la stadiul unei regiuni geografice cu state în concurență...

Un alt scenariu presupune că Uniunea Europeană este lărgită ca în cazul anterior, dar asociată cu America de Nord, reunind țările membre ale Alianței Nord-Atlantice într-o formula ce cuprinde 12 la sută din populația planetei, iar economic are o pondere de 35 la sută din producția mondială. În acest context, NATO își va extinde atribuțiile și în domeniul economic, asimilând și actualele instituții ale Uniunii Europene. Scenariul pare puțin credibil, dar poate fi discutat în contextul în care China și Islamul își măresc puterea. Apoi, după anul 2050, Rusia nu ar mai accepta izolarea și ar reacționa generând o tensiune est-vest în condiții noi. Apoi, nu este sigur că Statele Unite (interesate de zona Pacificului) vor avea mult de câștigat într-o astfel de formulă...

În fine, un alt scenariu ar lua în considerare formarea unei Uniuni Continentale care ar integra alături de celelalte țări, Rusia și Turcia, din rațiuni diferite, dar solide. Astfel, Rusia nu poate fi izolată, mai ales datorită imenselor sale resurse naturale, iar dacă în rândul celor 35 de state ar fi inclusă și Turcia s-ar demonstra că Europa nu este un club creștin. În acest context s-ar realiza experimentul unei societăți reconciliante într-un spațiu politic integrat, iar la orizontul anului 2100 problemele demografice ar fi rezolvate și noua construcție ar fi prima putere economică a lumii pe durată lungă.

În altă ordine de idei, decizia Uniunii Europene de a accepta sau de a refuza Rusia ca membru al său va fi una din opțiunile esențiale ale politicii secolului XXI. Dar marile decizii se vor lua în jurul anilor 2025-2030... Scenariile rămân scenarii, fiindcă fiecare țară își are strategia ei. De exemplu, țările mici ale Beneluxului ar dori o Europă federală și mai mică, pentru că le-ar proteja mai fidel interesele. Germania ar dori o cât mai rapidă extindere a spațiului european. Estul continentului, nordul și anglo-saxonii cultivă idealul euro-atlantic.

Franța ar dori o reechilibrare europeană în dauna Germaniei, dar și rezolvarea problemelor sale în sud, în timp ce Italia ar fi gata de o separare a nordului de sudul peninsular...

Istoria ne-a învățat de atâtea ori ce înseamnă jocul hazardului și al necesității în marile bifurcări ale sale. Dar tot istoria ne spune că dacă cineva vrea să ne învețe un adevăr, trebuie să ne ducă până acolo unde putem să-1 descoperim singuri...

De multe ori abandonăm lucrurile începute, fiindcă arcul orgoliului s-a încordat prea tare pentru a păstra măsura obișnuită, pentru a mai avea răbdarea de a le duce până la capăt. Apoi, după un timp, regretăm și înțelegem că politica nu stă în cuvinte, ci în fapte și dacă nu putem cuceri binele ne afundăm cu totul în rău. Atunci, dacă nu obținem nimic, vrem totul și negăsind calea speranței, căutăm în sens invers...

Din alt punct de vedere, introducerea monedei europene reprezintă o nouă și mare revoluție financiară. În acest sens, puțini știu că ideea unei monede comune s-a născut în a doua parte a anilor '60, când devalorizarea lirei sterline a declanșat o furtună financiară, obligând ca responsabilii politicilor europene să reflcteze la o reformă a sistemului monetar. Așa se face că la Haga, în 1969, cu ocazia unei întruniri la vârf a șefilor de state și guverne s-a născut ideea realizării unei unități economice și monetare europene. Atunci, președintele guvernului luxemburghez, Pierre Werner, și-a asumat misiunea de a formula noul concept. Dar noile zguduirii financiare care au survenit și șocul petrolului au amânat planul Werner până în 1979. Apoi, europenii au fost familiarizați cu o primă unitate comună, "ecu". Au mai trecut zece ani până la semnarea Tratatului de la Maastricht (7 februarie 1992), prin care s-a anunțat crearea monedei unice și s-a stabilit autoritatea Băncii Centrale Europene. Tot atunci s-a decis ca tranziția spre uniunea economică și monetară să se producă între 1994-1998, definindu-se perioada de convergență a economiilor țărilor comunitare...

În 1994 ia ființă Institutul Monetar European, iar în decembrie 1995, la Madrid, Consiliul Europei alege numele de "euro" pentru moneda unică europeană. De ce n-a fost bun numele de "ecu"? Fiindcă unele țări 1-au găsit prea englezesc (European Currency Unit), iar alții 1-au socotit prea francofon. În final, "euro" a fost o denumire de conciliere...

În martie 1998, Institutul Monetar European și Comisia Europeană publică rapoartele asupra convergenței economice și lansează recomandarea de trecere la moneda unică. Lucrurile se validează în cadrul Consiliului Europei (2 mai 1998, Bruxelles), iar la 1 ianuarie 1999 "euro" devine o realitate. În acest context, de la această dată și până la 31 decembrie 2001, monedele naționale coexistă cu "euro", de la 1 ianuarie 2002 piesele și bancnotele în "euro" intră în circulație...

Trecerea la noua monedă europeană este, poate, cea mai tangibilă manifestare a unității europene, întărind sentimentul de apartenență la o comunitate unică, fiind însă și un formidabil factor de accelerare a concurenței. Din alt punct de vedere, trecerea la "euro" asigură o reechilibrare a raportului de forțe între bătrânul continent și Statele Unite...

Sigur, acest nou ban – la fel ca și ceilalți – poate produce orice. Fiindcă el este un fel de travestire a viitorului, la fel ca boala, dar și o falsă monedă a fericirii, chiar dacă n-a existat niciodată un mai bun sclav și un mai bun stăpân ca el...

Pretutindeni în lume, o economie serioasă progresează deoarece are curajul să-și recunoască propriile erori, manifestă o admirație reținută față de succesele sale, inclusiv recente, și recunoaște ceea ce datorează trecutului, istoriei sau geografiei...

Dacă economia este și arta de a profita cât mai bine de viață, ea seamănă cu un cadou pe care trecutul îl face viitorului, fără să uităm că afacerea înseamnă de multe ori banii altora, iar succesul este copilul îndrăzelii... ■

Augustin Buzura în „Tribuna”

bloc notes

Pseudojurnal III

Mă aflu din nou în Maramureș. De astădată nu vreau și nu caut nimic: nici întâmplări, nici personaje, nici adevăruri care mai demult ar fi putut să-mi scape, și nici nu vreau să mă redescopăr ori să mă întâlnesc pe vreo coordonată cu cel ce am fost cândva. Am venit pur și simplu, doar ca să fiu aici. Știu prea bine că oriunde în altă parte luna nu este decît sate-
litul de serviciu, cereasca materie cercetată la fața locului de Armstrong, pe cînd aici tot ce am învățat cândva se șterge: luna e luna de altădată, fascinantă, misterioasă și sfîntă, galbenul și roșul bezmetic al frunzelor nu este, transpus în limbajul sentimentelor, decît bucuria inconștientă ce precede uneori moartea... Dar nu pot privi nici luna, nici iarba care se încăpățînează să mai rămînă verde, nu mă pot fixa de o culoare ori de un sentiment: nu sînt și nu mă simt nici ieri, nici azi, ci mîine. Integrat cumva în lunga agonie vegetală merg la întâmplare, cît mă ajută pașii, și mă simt de parcă eu însumi le-aș fi pierdut pe toate: primăvara, vara, ba chiar și toamna, bucuria, căldura, lumina, viața. Sau mi s-ar fi furat. Mai demult mă tortura nevoia de a vorbi cu oameni, de a-i întreba vrute și nevrute, de a desluși sensuri și istorii noi, conștient că supraviețuirea mea spirituală depinde de cuvintele lor. Acum îmi ajunge doar să-i privesc, să le urmăresc mîinile, detaliile feței, ca să înțeleg ce mi-ar putea spune dacă ar mai vrea ori dacă ar mai avea rost să vorbească. Cuvintele tuturor întâmplărilor, biografiile le sînt înscrise cu o claritate uimitoare pe chipuri, după cum pe arbori și pe pămînt este întipărit de pe acum sentimentul anotimpului ce va veni. Și, dealtfel, ce rost ar mai avea să întreb frunzele galbene, maronii sau roșii cărui anotimp aparțin?

Merg la întâmplare prin Maramureș și parcă aș vrea să spun:

„Niciodată toamna nu fu mai frumoasă
Sufletului nostru bucuros de moarte.“

*

Mă pomenesc tot mai frecvent cercetînd „lumile artificiale al căror singur ciment este — cum spunea Camus — sîngele și teroarea“, lumile de azi, dar mai ales cele de ieri, deși le cunosc destul de bine. Ieri, căci și atunci, zice Seneca, vorbele „erau aducătoare de primejdii“. În epoca lui Tiberiu, această furie a învinuirilor „a secătuit Roma în plină pace mai rău decît orice război civil“. Încă de pe atunci istoria a înregistrat profesioniști celebri ai delațiunii. În vremea lui Tiberiu, cînd „erau prinse din zbor vorbele spuse la bețe, era pîndită nevînovăția glumelor“, a strălucit Maro. Dar și în vremi mai bune, ca în aceea a divinului August, unii, de teama acestor profesioniști ai urechii, preferau să se demaște singuri. Seneca descrie cu tristețe cele întîmplate lui Rufus. Nimic nou sub soare, poate doar nuanțele și mijloacele...

Augustin Buzura

Mă pomenesc
tot mai frecvent
cercetînd „lumile
artificiale al căror
ciment este –
cum spunea
Camus –
sîngele și
teroarea“,
lumile de azi,
dar mai ales
cele de ieri,
deși le cunosc
destul de bine.

„De fapt, întotdeauna m-am socotit liber să scriu ceea ce văd și ceea ce simt. Oriunde aș fi fost pe glob, cred că tot la fel aș fi scris.”

Augustin Buzura

Fundația Culturală Augustin Buzura

lansează

CONCURS DE EDITORIALE

Concursul se adresează jurnaliștilor, elevilor, studenților și oricărui tineri talentați, interesați să scrie editoriale pe diferite teme lansate trimestrial și promovate de **Fundația Culturală Augustin Buzura.**

Vârsta candidaților nu trebuie să depășească 35 de ani.

Materialul câștigător va fi publicat în revista **Cultura** precum și pe site-ul Fundației Culturale Augustin Buzura.

Primul concurs are ca subiect **Centenarul Marii Uniri**, textele urmând să fie trimise pe adresa fundatia@augustinbuzura.org,

până la data de 15 noiembrie 2018, în vederea jurizării.

Textul nu trebuie să depășească 5000 de semne.

Președinte FCAB,
Anamaria Maior-Buzura

„Cartea am scris-o cu o infinită furie, de parcă aş fi fost obligat să-i organizez şi să-i îndemn la revoltă pe toţi cei ce aveau impresia că nu vor îndrăzni niciodată să depăşească nişte comune aspiraţii domestice, să-i conving să vrea mai mult, adică să nu se cosmetizeze lumea în care trăiau, ci să o schimbe din rădăcini.” - Augustin Buzura

Fundația Culturală Augustin Buzura

lansează

CONCURS DE SCENARII

după romanul „Vocile nopții”

Premiul se va acorda scenaristului care va reuși să ofere, într-o perspectivă sugestivă, imaginea mediului radiografiat de Augustin Buzura, cu profunzime, dramatism și umor, în romanul „Vocile nopții”.

Scenariul câștigător va fi luat în calcul de membrii juriului în vederea ecranizării.

Valoarea premiului este de **10.000 euro**.

Scenariile, însoțite de un scurt CV al autorului, vor fi trimise pe adresa fundatia@augustinbuzura.org, până la data de 30 iunie 2019, în vederea jurizării.

Câștigătorul va fi anunțat la Gala Premiilor FCAB 2019.

Președinte FCAB,
Anamaria Maior-Buzura

*„Vrem, nu vrem, trebuie să ne facem recitalul în timpul cât ne este dat,
chiar dacă lehamitea și durerea încearcă deseori să ne învingă.”*

Augustin Buzura

Fundația Culturală Augustin Buzura

lansează

CONCURS DE ADAPTARE SCENICĂ

Concursul presupune decuparea și adaptarea scenică, sub formă de monolog, a unui fragment la alegere din scrierile lui Augustin Buzura.

Tematica fragmentului ales trebuie să scoată în evidență dramatismul monologului interior al unuia dintre personajele operelor lui Augustin Buzura.

Durata monologului nu trebuie să depășească 40 de minute.

Valoarea premiului este de **5.000 euro**.

Textul câștigător va fi preluat spre interpretare de actorul Vlad Ivanov.

Textele, însoțite de un scurt CV al autorului, vor fi trimise pe adresa fundatia@augustinbuzura.org, până la data de 30 iunie 2019, în vederea jurizării.

Câștigătorul va fi anunțat la Gala Premiilor FCAB 2019.

Președinte FCAB,
Anamaria Maior-Buzura